TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ÇETİN DOĞAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/3494)

Karar Tarihi: 27/2/2019

R.G. Tarih ve Sayı: 3/4/2019 - 30734

GENEL KURUL

KARAR

Başkan	:	Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	:	Burhan ÜSTÜN
Başkanvekili	:	Engin YILDIRIM
Üyeler	:	Serdar ÖZGÜLDÜR
		Serruh KALELİ
		Recep KÖMÜRCÜ
		Hicabi DURSUN
		Celal Mümtaz AKINCI
		Muammer TOPAL
		M. Emin KUZ
		Hasan Tahsin GÖKCAN
		Kadir ÖZKAYA
		Rıdvan GÜLEÇ
		Recai AKYEL
		Yusuf Şevki HAKYEMEZ
		Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör Yrd.	:	Ceren Sedef EREN
Başvurucu	:	Çetin DOĞAN
Vekili	:	Av. Celal ÜLGEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir gazetede yer verilen haberler nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda bildirilen görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş bildirmeyeceğini ifade etmiştir.

7. İkinci Bölüm tarafından 22/9/2016 tarihinde, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Bireysel Başvuru Tarihinden Önceki Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) 1. Ordu Komutanlığından orgeneral rütbesi ile 2003 yılında emekli olmuş bir subaydır.

10. Taraf gazetesinin (gazete) 20/1/2010, 21/1/2010, 22/1/2010, 23/1/2010 ve 25/1/2010 tarihli nüshalarında başvurucunun adı ve fotoğrafları da kullanılarak birtakım haberler yayımlanmıştır.

11. Yayımlanan haberlerin içeriğinde genel olarak TSK'nın bazı mensupları tarafından daha önce kamuoyuna yansıyan darbe planlarından farklı olarak bu kez icra sürecinin bütün aşamaları planlanmış "*Balyoz*" isimli bir darbe planının yapıldığı, gazetenin bu plana ilişkin 5.000 sayfayı aşan belgeye ulaştığı ve bunların arasında ıslak imzalı yazışmalar, power point sunumları ile orijinal antetli askerî CD'ler olduğu, darbe ortamının oluşturulması için hazırlanan "*Çarşaf*" ve "*Sakal*" kodlu eylem planlarına göre, görevlendirilen TSK mensupları tarafından İstanbul'da Fatih ve Beyazıt Camilerinde cuma namazı vaktinde bombalama faaliyetinde bulunulacağı, yine aynı amaçla hazırlanan "*Oraj*" harekât planı ile kendi savaş uçağımızın düşürülmesinin planlandığı, ayrıca bu kapsamda "*Suga*" isimli bir harekât planının da hazırlanmış olduğu, darbeye direneceği öngörülen 200.000 kişinin tutuklanmasının planlandığı ve darbe sonrası kurulacak hükûmetin de belirlendiği ifade edilmiştir (*Mehmet Baransu (2)*, B. No: 2015/7231, 17/5/2016, § 11).

12. 20/1/2010 tarihinde yayımlanan ilk haberde, haberlerin kaynağı olan belgelerin niteliğine ve kaynağına ilişkin olarak şu açıklamada bulunulmuştur:

> " *DARBENİN ADI BALYOZ - AKP'nin 2002'de hükümet kurmasından rahatsız olan bir grup üst rütbeli subay 'Balyoz Harekâtı' adı altında çok ayrıntılı bir darbe planı hazırladı. Bu planın her veçhesini anlatan elektronik, sesli ve yazılı askeri belgeler, amacın Türkiye çapında sıkıyönetim ilanı, ardından da Meclis'in kapatılması ve hükümetin devrilmesi olduğunu ortaya koyuyor. 12 Eylül'ü model alan darbe planı, kaos amaçlayan bir dizi eylem planıyla destekleniyor. Bu eylem planları, halkın kanını akıtmayı ve Türkiye'yi Yunanistan'la savaşa sokmayı göze alan dehşet verici senaryoları en ince ayrıntısına kadar tarif ediyor. Darbe planını destekleyen Çarşaf, Sakal, Suga ve Oraj başlıklı eylem planlarının. 2003'te*

Birinci Ordu Komutanlığı'nın öncülüğünde, Karacıların yanı sıra Hava, Deniz ve Jandarma'dan üst rütbeli personelin katılımıyla gerçekleştirilmesini öngören beş bin sayfadan fazla belge var."

13. Gazetenin 20/1/2010 tarihli nüshasında yayımlanan ve başvurucunun isminin de geçtiği haberlerin ilgili diğer kısımları şu şekildedir:

"*DARBENİN ADI BALYOZ*

Birinci Ordu Komutanı Çetin Doğan Cuntasının 2003 yılındaki darbe planlarını Taraf ele geçirdi.

FATİH CAMİİ BOMBALANACAKTI

FATİH'TE DOKUZ KİŞİLİK ÖZEL TİM

EZAN ÖNCESİ KAN DÖKÜLECEKTİ

2003 tarihli Çarşaf ve Sakal kodlu eylem planlarına göre, darbe ortamı yaratmak amacıyla Fatih ve Beyazıt camilerinde cuma günü bombalı saldırı düzenlenecekti.

Darbe öncesi kaos ortamı yaratmak için yapılan dört eylem planı ile darbenin bizzat kendisinin nasıl organize edileceğini öngören Balyoz Güvenlik Harekât Planı'nda 29'u general, 133'ü subay olmak üzere 162 askerin isimleri yer alıyor.

Bu isimler arasında Darbe Günlükleri'nin yazarı Özden Örnek, Hava Kuvvetleri eski Komutanı İbrahim Fırtına, Ergin Saygun, Süha Tanyeri, Nejat Bek, Hayri Güner, Şükrü Sarıışık ve Ergenekon sanığı Fikri Karadağ dikkat çekiyor.

KENDİ JETİMİZİ DÜŞÜRECEKTİK

Sıkıyönetim ilan edilmesini sağlamak için hazırlanan Oraj Hava Harekât Planı'nda, Ege'de uluslararası kriz çıkarmak amacıyla gerekirse bir Türk jetinin düşürülmesi yer alıyor."

14. Gazetenin 21/1/2010 tarihli nüshasında yayımlanan ve başvurucunun isminin de geçtiği haberlerin ilgili kısımları şu şekildedir:

"*İKİ YÜZ BİN KİŞİYE TUTUKLAMA*

Çetin Doğan cuntası, darbeye direnebilecek 200 bin kişiyi Şükrü Saraçoğlu ve Burhan Felek statları ile Ümraniye Netaş tesislerine doldurmayı planlamış

SIKIYÖNETİM KOMUTANI DOĞAN

TARAF'ın dün yayımladığı Çarşaf, Sakal, Oraj ve Suga planları ile kaos hedefleyen cuntanın nihai amacı 11 sayfalık Balyoz Planı'nda yazılı. Planın altında Sıkıyönetim Komutanı olarak Çetin Doğan'ın adı var.

SİVİL KONTRGERİLLA DEVREDE

Balyoz Planı'ndan: AKP ve işbirlikçilerini saf dışı bırakmak için resmi ve gayrıresmi yurtseverler acilen seferber edilecek.

Doğan'dan önce itiraf sonra inkâr

T24'e 'Plan ve senaryolar EMASYA gereği hazırlandı' diyen Çetin Doğan, Star TV'de çark etti: TSK'yı sindirmeye çalışıyorlar

Selin Ongun'a konuşan Doğan, TSK'nın her türlü dış ve iç tehditlere karşı Cumhuriyeti koruma görevi olduğunu vurguladı: Planlar bunun gereği...

Doğan daha sonra çıktığı Uğur Dündar'la Star Ana Haber'de iddiaları reddetti Uydurma bir senaryo ile monte edilmiş. Bunlar TSK'yı sindirmek için yapılan iftiralardır. Darbeye karşıyım. Açığımı bulanın alnını karışlarım."

15. Gazetenin 22/1/2010 tarihli nüshasında yayımlanan ve başvurucunun isminin de geçtiği haberlerin ilgili kısımları şu şekildedir:

" BALYOZ HÜKÜMETİ

Çetin Doğan cuntası, Abdullah Gül'ün yerine Başbakanlık koltuğuna TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu'nu oturtacaktı

TARAF muhabiri M. B., 2002-2003 tarihli Balyoz Güvenlik Harekât Planı'na ilişkin tamamı askeri bilgisayarlarda kaydedilmiş dört CD'yi dün, talebi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Turan Çolakkadı'ya teslim etti. İki savcı soruşturma için görevlendirildi. Bu arada 'Darbelere Karşı 70 Milyon Adım Koalisyonu' üyeleri plan hakkında suç duyurusunda bulundu."

16. Gazetenin 23/1/2010 tarihli nüshasında yayımlanan ve başvurucunun isminin de geçtiği haberlerin ilgili kısımları şu şekildedir:

" DARBENİN SİVİL KADROSU HAZIRDI

Darbenin ertesinde 150 bürokrat tutuklanacak, 23 vali ile sekiz yüksek yargıç ve hâkim tasfiye edilecek, kritik görevlere 45 asker atanacaktı

AKP'li başkanın yerine tuğgeneral

ALBAY YOLERİ'NİN ISLAK İMZASI VAR

15. Kolordu Komutanlığı'nda görevli Albay Mehmet Yoleri'nin ıslak imzasıyla hazırlanan Lahika'da, 25 kamu personelinin yerine askerlerin atanması isteniyor. Adapazarı Belediye Başkanı Aziz Duran listenin tepesinde.

ÜSKÜDAR BELEDİYE BAŞKANI GİTSİN

DURAN'ın yerine emekli tuğgeneral Muttalip Özdemir atanıyor. SEDAŞ Müdürü Mahmut Rumeli'nin koltuğuna Binbaşı Haluk Karakurt oturuyor. Gebze, Sultanbeyli, Ümraniye ve Üsküdar Belediye Başkanları da sakıncalı

Çetin Doğan cuntası, aralarında İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Aykut Cengiz Engin'in olduğu dokuz yargıcı sıkıyönetim mahkemesinde görevlendirmeyi planlamış. Başsavcı vekili Turan Çolakkadı ve 8 hâkim ise darbecilerce emekliye ayrılıyor."

17. Gazetenin 25/1/2010 tarihli nüshasında yayımlanan ve başvurucunun isminin de geçtiği haberlerin ilgili kısımları şu şekildedir:

" *Darbenin orduda tasfiye planları*

Balyoz Planı'nda imzası olan Orgeneral Çetin Doğan, darbeden sonra Birinci Ordu'dan atılmasını istediği subayları tek tek belirledi. Listede 823 muvazzaf var.

İRTİCAYA BULAŞTILAR

DOĞAN 5-7 Mart 2003'teki plan seminerini kapatırken 'İrticaya bulaşmış insanların uslanması imkânsız. Kendi içimizde savaşmak zorunda kalmamamız için evvelâ ordu bünyesinin sağlamlaştırılması şart' dedi. Ve liste hazırlandı.

NAMAZ KILIYOR, GİTSİN

DOĞAN'ın emriyle yapılan tasfiye listesindeki 823 muvazzaftan üçü albay, 66'sı binbaşı. Subaylar, 'Mesai saatlerinde namaz kılıyor', 'Kürt milliyetçisi', 'Eşi çağdışı kıyafet giyiyor' ve 'Sakıncalı' şerhleriyle fişlenmiş."

18. Başvuru konusu haberlerin diğer kısımlarında da, açıklanan olguların ilgili belgelerde yer aldığına ara ara atıf yapıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte haber metinlerinde haberlerin kaynağı olan belgelerin niteliği, kesinliği ve ele geçirilme şekliyle ilgili olarak yukarıda yer verilen kesit (bkz. § 12) dışında başka herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

19. Başvuru konusu haberleri yapan gazeteci M.B., başvuru konusu ilk haberin yayımlanma tarihinden sonra 21/1/2010 tarihinde, haberlere dayanak teşkil eden üç DVD ve bir CD'nin kopyasını İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekilinin (CMK 250. madde ile görevli) isteği üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Savcılık) teslim etmiştir. M.B.nin ifadesine göre, haber kaynağı kişi ilk görüşmelerinden yaklaşık dokuz gün sonra başvuru konusu haberlere dayanak teşkil eden belgelerin orijinallerini teslim etmek üzere M.B. ile tekrar görüşmüş ve bu kez başvurucuya bir bavul dolusu belge ve materyal teslim etmiştir. Gazeteci M.B. de 2.229 sayfalık belgeyi, on dokuz CD ve on adet ses kasetini 29/1/2010 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına bavul ile teslim etmiştir (*Mehmet Baransu (2)*, §§ 13, 14).

20. Başvurucu, gerçek dışı suçlamalar içeren söz konusu yayınlar ile başta kendisi olmak üzere birçok emekli ve muvazzaf askerin toplum önünde küçük düşmelerinin amaçlandığı ve kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu iddiasıyla gazete ile genel yayın yönetmeni, genel yayın yönetmen yardımcısı ve eser sahipleri aleyhine 5/11/2010 tarihinde tazminat davası açmıştır.

21. Başvurucu, dava dilekçesinde 2003 yılında 1. Ordu Komutanlığında gerçekleştirilen rutin plan seminerinin bir darbe planının görüşüldüğü seminermiş gibi gösterildiğini ve dava konusu haberlerde yer alan iddiaların kamuoyu tarafından gerçekmiş gibi algılanması için buna uygun bir dilin ve fiil zamanlarının kullanıldığını da ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca söz konusu haberleri yapan gazetecinin haberlerin kaynağı olduğunu iddia ettiği uydurma belgeleri nereden ve nasıl temin ettiği konusunda tutarsız beyanları bulunduğunu, ayrıca haberlerin kaynağının kuşkulu olduğu aşikâr iken bu konuda hiçbir araştırma yapılmadan gazetenin manşetinden haber yapılmasına izin verildiğini de iddia etmiştir.

22. Başvurucunun dava konusu haberlerin kaynağı olduğu iddia edilen belgeler hakkında dava dilekçesinde ileri sürdüğü iddialar şöyledir:

i. Başvurucu; kendisi tarafından imzalanan, ıslak ya da elektronik imzalı hiçbir belge bulunmamasına rağmen dava konusu haberlerde aksinin belirtildiğini ileri sürmüştür.

ii. Başvurucu, M.B.nin Savcılığa teslim ettiği ve ilgili haberlerin kaynağı olan 11 No.lu CD ile içerikleri bu CD'yle aynı olan 16 ve 17 No.lu CD içeriklerinin sahteliğinin, kendisi hakkında devam eden ceza yargılaması sürecinde söz konusu belgelere konan kısıtlama kararının kaldırılmasının ardından gerek bilirkişi raporları gerek söz konusu içeriklerdeki zaman çelişkilerinin ortaya konulmasıyla ispat edilmiş olduğunu belirtmiştir. Buna göre başvurucu, ilgili belgelerde yer alan zaman çelişkilerine ilişkin somut örnekler de vermiştir. Gazeteci M.B. tarafından 2003 yılında oluşturulmuş gibi lanse edilen, ayrıca Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile emniyet raporlarına göre de 2003 yılında oluşturulduğu belirtilen belgelerde yer alan zaman çelişkileri, başvurucunun dava dilekçesinde şu şekilde belirtilmiştir:

- Bir ilaç şirketi ve özel hastanenin 2008 yılında el değiştirmesinden sonra aldığı yeni isimlerin kullanılması

- 8/4/2006 tarihli Olağan Genel Kurulunda ismini değiştiren bir derneğin yeni ismine yer verilmesi

- "*BALYOZ HAREKÂT PLANI.doc*" ve "*MİİLİ MUTABAKAT HÜKÜMETİ PROGRAMI.doc*" isimli belgelerde 2005 yılında gerçekleşen bir kongrenin kapanış tebliğinden bire bir alıntılar bulunması

- "*BALYOZ HAREKÂT PLANI.doc*" isimli belgede, 2003 yılında henüz isminin telaffuz dahi edilmediği "*Büyük Ortadoğu Projesi*"nden bahsedilmesi

- "*BALYOZ HAREKÂT PLANI.doc*" isimli belgede, 2006 yılında kurulan "*Türkiye Gençlik Birliği*"nden dost unsur olarak söz edilmesi

- "*Güvenilir Emniyet Personeli*" isimli belgede listelenmiş emniyet müdürlerinin belgenin son kaydedildiği iddia edilen tarihte ilgili illerde görevli olmamaları

- İstanbul'da bulunan iki özel hastanenin 2004 yılında değiştirilen isimleriyle belgelerde yer alması

- "*KAPATILACAK VE EL KONULACAK DERNEKLER.doc*" isimli belgede, daha önce ismi "*Türk-İran İşadamları Derneği*" olan derneğin 2005 tarihinde "*Türk-İran Sanayicileri ve İşadamları Derneği*" olarak değiştirilen ismine yer verilmesi

- Suga Planı'na ekli "*Ek-E.doc*" isimli belgenin 6/1/2003 tarihinde orduda görevli N.A. tarafından oluşturulduğu iddia edilmekteyse de N.A.nın 2002 yılı Temmuz ayından 2003 Haziran ayına kadar Deniz Komuta Koleji eğitimine katılmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunması ve belgelerle ispat edildiği üzere bu süreçte Türkiye'ye hiç dönmemiş olması

- "*Ek-A.doc*" ve "*Ek-B.doc*" isimli belgelerde 2007 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığının personel kayıtlarının güncellenmesine kadar hiçbir yazışmada ön ismi geçmeyen personelin ön isminin kullanılması

iii. Başvurucu bunun yanında dava dilekçesinde, haberleri yapan gazeteci M.B.nin gerek Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerine gerek Savcılığa belgeleri kendisine veren şahsı tanımadığını söylediğini belirtmiştir.

23. Davalı tarafın söz konusu davaya ilişkin cevap dilekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" *...Ortada bu planın yapıldığı sırada orduda görevli olan bir subay tarafından gazeteye ulaştırılan belgeler vardır. Bu belgeler gazete muhabiri tarafından Savcılığa ulaştırılmıştır. İstanbul Özel Yetkili Savcılığı tarafından belgeler ciddiye alınarak, davacı ve belgelerde adı geçen kişiler hakkında soruşturma başlatılmış, davacı bu belgelerde belirtilen eylemlerinden dolayı tutuklanmıştır ...Dava konusu yazıda ifade edilen iddialar ile ilgili olarak yazılı ve görsel basında, ortaya çıktığı günden itibaren sayısız yorum ve eleştirilerde bulunulmuştur.*"

24. Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 22/5/2012 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Tarafların delil listesindeki deliller toplanmıştır. Davalının delilleri arasında bulunan Balyoz darbe planına ilişkin İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen soruşturma ve iddianame evrakları CD olarak temin edilmiş, tarafların ekonomik ve sosyal durumları araştırılmıştır.

Taraf iddia ve savunmaları ile toplanan delillere göre basın özgürlüğü, Anayasanın 28. Maddesi ile 5187 sayılı Basın Kanunun 1 ve 3 maddelerinde düzenlendiği, buna göre basının özgürce yayın yapmasının güvence altına alındığı, sağlanan güvencenin amacının toplumun sağlıklı, mutlu ve güvenlik içinde yaşayabilmesini gerçekleştirebilmek olduğu, halkın dünya ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklı olduğu, basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böyle kişileri bilgilendirme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve aynı zamanda sorumlu olduğu, ancak basın özgürlüğünün sınırlı olmayıp yayınlarında Anayasa'nın temel özgürlükleri bölümü Türk yasalarda ve özel yasalarda güvence altına alınan kişilik haklarına saldırıda bulunmamasının da yasal bir zorunluluk olduğu, basın özgürlüğü ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği durumlarda hukuk düzenin çatışan iki değerini ayrıca koruma altına aldığı düşünülemez, bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği, bunun sonucunda daha az üstün olan yararın daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olay için o an korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Bunun için temel ölçü kamu yararıdır, gerek yazılı, gerek görsel basın bu işi yerine getirirken, yayının gerçek olmasını, kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilgilinin varlığını, konunun güncelliğini gözetmeli, haberleri verirken özle biçim arasındaki dengeyi korumalıdır ve aynı zamanda objektif sınırlar içerisinde yayın yapmalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan gerçek olmadığı anlaşılan olayların yayınında basın sorumlu tutulmamalıdır.

Somut olayda davalı gazetenin yayınlarında yazıların yayınlandığı dönem ve halihazırda güncellik, kamu yararı, özle biçim dengesi bakımından uygun kriterde bulunduğu, gerçeklik yönünden ise görünürdeki gerçeğe uygun bulunduğu, nitekim davacının yazılara konu balyoz hareket planı çerçevesinde açılmış ve yürütülen davanın olduğu, açılan davanın sonucunu beklemesinin basından istenemeyeceği, bu hali ile

yazıların tazminat gerektiren nitelikte bulunmadığı anlaşıldığından, davanın reddine karar verilmesi gerekmiştir."

25. Başvurucu ret kararını temyiz etmiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından 2/10/2013 tarihinde onanmıştır.

26. Başvurucunun karar düzeltme istemi ise aynı Daire tarafından 20/1/2014 tarihinde reddedilmiştir. Bu karar 7/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

27. Başvurucu 7/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvuru Konusu Haberlerin Kaynağı Olduğu İddia Edilen Belgeler

28. İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 31/3/2015 tarihli kararında başvuru konusu haberlerin dayandığı iddia edilen belgeler hakkında şu değerlendirmelerde bulunulmuştur:

"Mahkumiyet hükmüne konu dijital deliller davanın ana delili niteliğinde olup, darbe planları olduğu belirtilen Balyoz, Oraj, Suga Harekat planları ile Çarşaf ve Sakal eylem planları, bu planlarla bağlantılı olan ve suç teşkil eden listeler ve belgeler sadece dijital veriler içinde bulunmaktadır. Gerek sanıkların evlerinde gerekse ilgili Komutanlıklarda yapılan aramalar sonucunda bu belgelerin delil niteliği taşıyacak şekilde ıslak imzalı çıktılarına rastlanılmamıştır. Mahkumiyet hükmüne esas alınan dijital delillerin sanıklara ait veya Türk Silahlı Kuvvetlerinde bulunan bir bilgisayarda oluşturulduğu yönünde hiçbir delil elde edilememiştir.

Yargılamanın yenilenmesi aşamasında alınan bilirkişi raporları ve ilgili kurumlara yazılan yazı cevaplarından, dijital verilerde zaman, mekan, kişiler ve içerik yönünden bir çok çelişki bulunduğu anlaşılmıştır.

...

Sonuç olarak yukarıda belirtilen tüm değerlendirmeler doğrultusunda, dijital deliller içinde yer alan ve suç oluşturan belgelerin sanıklar tarafından oluşturulduğu yönünde kesin bir kanaate varılamamış, bir kısmının sahte olarak oluşturulduğu kesin olarak belirlenmiş, bir kısmının ise sahte olarak oluşturulduğu yönünde kuvvetli şüphe oluşmuş, ceza hukukunun temel prensiplerinden olan 'Şüpheden sanık yararlanır' kuralı uyarınca dijital delillerin hiçbirinin sanıkların aleyhine hükme esas alınamayacağı sonucuna varılmıştır.

...

Donanma Komutanlığında ve sanıkların evlerinde yapılan aramalarda dijital deliller içinde yer alan suça konu darbe planlarının ıslak imzalı örnekleri elde edilememiştir. Darbe planları ve ekleri sadece dijital veriler içinde yer almaktadır.

Gazeteci [M. B.] tarafından teslim edilen belgeler ve yapılan aramalar sonucu elde edilen belgelerden ıslak imzalı olmayan, bilgisayar çıktısı şeklinde olan belgelerin sanıklarla doğrudan bağlantısı kurulamadığından delil niteliği bulunmadığı düşünülmüştür.

Bir kısım dijital veriler içinde ıslak imzalı belgelerin taranmış şekilde bulunduğu anlaşılmıştır. Bu belgelerden asılları elde edilemeyen belgelerle ilgili olarak sanıklara aidiyeti yönünde imza incelemesi yapılamadığından, sanıklarla doğrudan bağlantısı kurulamadığından delil niteliği bulunmadığı düşünülmüştür.

Islak imzalı olması nedeniyle delil niteliği taşıyan bir kısım belgelerle ilgili olarak yapılan kriminal incelemeler sonucu belgelerdeki imzaların ve yazıların belgelerde belirtilen kişilere ait olmadığı belirlenmiştir. Bu belgelerinde sanıkların aleyhine delil oluşturmadığı, sahte olarak oluşturulmuş olabileceği düşünülmüştür.

Dosyada mevcut olan, sanıklara aidiyeti belirlenen ve ıslak imzalı olması nedeniyle delil niteliği taşıyan belgelerin hiçbirinin sanıkların üzerine atılı suçu işlediklerini ispatlar yeterlilikte olmadığı düşünülmüştür."

29. İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 31/3/2015 tarihli kararında, ilgili haberlerin konusunu oluşturan "*Balyoz*" darbe planı ve bu plan kapsamında gerçekleştirileceği iddia edilen "*Çarşaf*", "*Sakal*", "*Oraj*" ve "*Suga*" isimli eylem planlarıyla ilgili bütün delillerin dijital belgelerden oluştuğu belirtilmiştir. Söz konusu kararda başvurucu ve diğer şahısların bu planlarla gerçekleştirmek istedikleri iddia edilen darbeye ilişkin ıslak ya da elektronik imzalı hiçbir belge bulunmadığı saptanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

30. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun *"İlke"* kenar başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.*

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."

B. Uluslararası Hukuk

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) *Standard Verlagsgesellschaft Mbh (No. 2)/Avusturya* (B. No: 37464/02, 22/2/2007, § 38) kararının gazetecilerin ödev ve sorumlulukları ile ilgili kısmı şöyledir:

"*... Mahkeme, maddi olgular ile değer yargıları arasındaki ayrımı hatırlatır. Maddi olguların doğruluğu ortaya konulabilirken değer yargılarını ispatlamak mümkün değildir... Bunun yanında Mahkeme, kamuya ilişkin meseleler hakkında dahi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinin tamamen sınırsız bir özgürlük öngörmediğini belirtir... Toplum yararına ilişkin meseleler hakkında haber yaparken Sözleşme'nin 10. maddesi tarafından gazetecilere tanınan özgürlük, gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlamak için iyi niyetle hareket etmeleri şartıyla sınırlıdır. Ayrıca basının üçüncü kişiler hakkında ileri sürdüğü, şeref ve itibarlarını zedeleyici nitelikteki olgusal isnatların doğruluğunu araştırma şeklindeki olağan yükümlülüğünden azade tutulabilmesi için özel durumların varlığı gerekir. Bu özel durumların varlığı her somut olayda, kişisel itibarı zedelediği iddia edilen ifadelerin ağırlığı ve niteliği, ayrıca üçüncü kişi hakkında ileri sürülen olguların mahiyeti itibarıyla basının, haber kaynağını ne derece güvenilir addedebileceği göz önüne alınarak belirlenir.*"

32. AİHM, gazetecilerin olağan hâllerde haber yaptıkları olgusal isnatlara ilişkin olarak bağımsız bir araştırma yükümlülüğü altına sokulmadan resmî belgelere dayanmalarının ise mümkün olması gerektiğini belirtmiştir (*Bladet Tromsø ve Stensaas/Norveç* [BD], B. No: 21980/93, 20/5/1999, § 68).

33. AİHM, *Standard Verlagsgesellschaft Mbh (No. 2)/Avusturya* kararında bir siyasetçi hakkında yayımlanan haberin gerçeğe aykırı ifadeler içermesi nedeniyle gazetenin ilgili sayılarına el konulmasına ilişkin olarak verilen kararın ifade özgürlüğünü ihlal edip etmediğini incelemiştir. AİHM, başvurucu gazetenin söz konusu siyasetçi hakkında yayımladığı haberin aksi görüşteki bir siyasi parti tarafından yapılan basın açıklamasına dayandırılması nedeniyle haber kaynağının güvenilirliğine ilişkin olarak diğer bazı kararlarında kabul ettiği üzere -devlet otoritelerinin hazırladığı raporlar gibi- belgelerin yararlandığı korumadan yararlanmasının mümkün olmadığını belirtmiştir.

34. Bunun yanında AİHM, anılan basın açıklamasının aslında konuyla ilgili uzman görüşünün çarpıtılmış bir özeti olduğunu, oysa başvurucu gazetenin haberin kaynağı konusunda ilgili uzman görüşüne atıf yaptığını ifade etmiştir. Bu durumda başvurucu gazetenin söz konusu basın açıklamasının ilgili uzman görüşüyle uyumu konusunda bir değerlendirme yapma yükümlülüğü altında bulunduğunu, nitekim gazetenin ilgili uzman görüşüne ulaşma imkânının da olduğunu ekleyen AİHM, somut olayda basın özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Standard Verlagsgesellschaft Mbh (No.2)/Avusturya,* §§ 42-44).

35. AİHM'in *Flux/Moldova* (*(No. 6),* B. No: 22824/04, 29/7/2008, § 26) kararı da gazetecinin ödev ve sorumluluklarına ilişkin bir karardır. Bu kararda Flux isimli gazete, bir lise müdürünün kayıt yapmak için velilerden rüşvet aldığı iddialarına ilişkin bir okuyucu mektubunu yayımlamıştır. Gazete, söz konusu mektubun ismini vermeyen ve çocukları ilgili liseye devam eden bir veli tarafından hazırlandığını iddia etmiştir. Lise müdürü, söz konusu mektup nedeniyle gazete aleyhine manevi tazminat davası açmış ve kazanmıştır. Anılan gazete, basın özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur.

36. AİHM anılan karara, gazetecinin iyi niyetle hareket etme şartına ilişkin genel ilkelerine atıf yaparak başlamıştır (bkz. § 35). AİHM, basının üçüncü kişiler hakkında ileri sürdüğü şeref ve itibarı zedeleyici nitelikteki olgusal isnatların doğruluğunu araştırmak şeklindeki olağan yükümlülüğünden muaf tutulabilmesi için bulunması gereken özel şartlar değerlendirilirken başvuru konusu haberde kullanılan dilin de gözönüne alınması gerektiğini eklemiştir. AİHM, kararda ayrıca başvuru konusu ifadelerde ileri sürülen olgusal isnatlar dikkate alındığında gazetecinin haber kaynağını ne derece güvenilir addedebileceğine ilişkin değerlendirmenin, daha sonra ortaya çıkmış olan gerçeklerden yararlanılarak değil yalnızca haberin yayımlandığı dönemin şartları dikkate alınarak yapılması gerektiğini vurgulamıştır (*Flux/Moldova (No. 6),* § 26).

37. AİHM, söz konusu kararda öncelikle başvuru konusu ifadelerin suç isnadı içermesi nedeniyle yarışan değerler arasında dengeleme yapılırken masumiyet karinesinin de dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (*Flux/Moldova (No. 6),* § 25). AİHM; daha sonra okuyucu mektubunda belirtilen olgularla ilgili ifadelerin hedefi olan lise müdürüyle konuşularak konu hakkındaki görüşlerinin sorulmamasını, olguların doğruluğuna dair hiçbir araştırma yapılmamasını ve lise müdürü tarafından yayımlanması talep edilen cevap yazısının ağır eleştiriler içerdiği gerekçesiyle reddedilmesini gözönüne almıştır (*Flux/Moldova (No. 6),* § 29).

38. AİHM, kararında başvurucu lehine tazminata hükmeden ulusal mahkemenin bir kişi hakkında suç isnadı içeren haberler yapılabilmesi için hakkındaki ceza yargılamasının bitmesi gerektiğine dair gerekçesini kabul etmediğinin altını çizmiştir. İfade özgürlüğünün basına ilgili zamanda olgusal bir temeli bulunmaksızın ve hedef alınan kişiye hakkındaki suçlamalara karşı çıkma olanağı tanınmaksızın sorumsuz bir biçimde suç isnadı içeren haberler yapabilme yetkisi tanımadığını da vurgulayan ve başvurucu gazetenin profesyonel olmayan tutumu ile hükmedilen tazminat miktarının düşüklüğünü dikkate aldığını belirten AİHM, bu değerlendirmeler sonucu anılan kararda aleyhine tazminata hükmedilen gazetenin basın özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Flux/Moldova (No. 6),* §§ 31-34).

39. AİHM'in *Petrenco/Moldova* (B. No: 20928/05, 30/3/2010) kararında ise Moldova'da yayımlanan bir gazetede, tarih profesörü olan başvurucu hakkında yayımlanan haber nedeniyle başvurucunun açtığı tazminat davasının reddedilmesinin şeref ve itibar hakkını ihlal edip etmediği tartışılmıştır. Söz konusu haberde başvurucunun Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği İstihbarat Birimi (KGB) ile ilişkili olduğu iddiası yer almıştır. Başvurucu bu iddianın doğru olmadığını ileri sürmüştür.

40. AİHM anılan kararda öncelikle başvurucunun KGB ile ilişkili olduğu iddiasının açıkça bir olgusal isnat olduğu değerlendirmesine yer vererek (*Petrenco/Moldova,* § 65), başvurucunun KGB ile ilişkili olduğunun ileri sürülmesinin şikâyet edilen haberin konusu olan tartışmaya bir katkı sunmaktan ziyade haberin bütünlüğü ve kullanışlılığını tehlikeye düşürdüğünü belirtmiştir. AİHM ilgili gazete tarafından gerek yargılama aşamasında ulusal mahkemelere gerekse bireysel başvuru aşamasında kendisine sunulan delillerde başvurucunun KGB ile ilişkili olduğuna dair hiçbir emarenin bulunmadığını ifade etmiştir. Bu durumun basına tanınan tahrik ve abartı marjını aştığını, nitekim şikâyet konusu ifadelerin hiçbir olgusal temel bulunmadan gerçeklerin açıkça çarpıtılması niteliğinde olduğunu söyleyen AİHM, manevi tazminat talebi reddedilen başvurucunun bu gerekçelerle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (*Petrenco/Moldova,* §§ 66-68).

41. AİHM, *Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve diğerleri/Bosna Hersek* (B. No: 17224/11, 27/6/2017) kararında da basının ödev ve sorumluluklarına ilişkin bir değerlendirme yapmıştır. Bu kararda dört başvurucu da sivil toplum örgütüdür (STÖ). Başvurucular, kendi bölgelerinde yayın yapan multi-etnik bir radyo ve televizyon istasyonuna editör olmak için başvuruda bulunan şahsın göreve uygun olmadığıyla ilgili iddialar içeren bir şikâyet dilekçesini ilgili bölge idaresine sunmuşlardır. Bu dilekçe daha sonra bazı basın organlarında da yayımlanmıştır. Dilekçenin hedefi olan şahıs, kişisel itibarının zedelendiği iddiasıyla başvurucu STÖ'lere dava açmış ve kazanmıştır. Ulusal mahkeme; başvurucu STÖ'lerin söz konusu dilekçeyi geri çekmesine, çekmemesi hâlinde 1.280 Avro para cezası ödemesine ve masraflarını kendileri karşılamak koşuluyla ilgili gazetelerde tekzip yayımlatmalarına karar vermiştir. Başvurucular ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur.

42. AİHM öncelikle bu kararın yetkililerin görevlerini layıkıyla yerine getirmemeleri nedeniyle uygulamanın muhatabı bireyler ya da tanık olan çalışanlar tarafından ilgili kuruma şikâyet edilmeleri hâlinden farklı olduğunu belirtmiştir. AİHM'e göre STÖ'ler kamu yararı bulunan meselelere dikkat çekme görevlerini yerine getirirken basın kadar önemli bir gözetleyici rolü üstlendiklerinden STÖ'lere de basının yararlandığı geniş ifade özgürlüğü koruması sağlanmalıdır. Öte yandan STÖ'lerin gözetleyici görevini yerine getirdikleri durumlarda ortaya çıkacak etkinin bir birey tarafından şikâyet edilme hâllerinden daha büyük olması nedeniyle -basın için geçerli olduğu gibi- iddia ettikleri olguların doğruluğunu kanıtlama konusunda da bir sorumlulukları olması gerektiği kabul edilmiştir.

AİHM bu nedenlerle, şikâyet edilen ifadeler basında olduğu gibi toplumu bilgilendirmek amacıyla sarf edilmemiş olsa da başvurucu STÖ'ler yönünden de basın için kabul edilen ilkelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (*Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve diğerleri/Bosna Hersek,* §§ 85-88).

43. AİHM bu kararda ulusal mahkemelerin başvurucu STÖ'lerin iddia ettikleri olguların doğruluğunu sorgulamak için yeterli bir araştırma yapıp yapmadıklarına dair gerekçelerini değerlendirmiştir. İlgili ulusal mahkemeler, söz konusu radyoda çalışan bazı görevliler tarafından verilen ifadeler dışında olgusal isnat içeren iddiaların dayanağı olarak başka hiçbir kaynak gösterilmemesini yetersiz bulmuş ve başvurucu STÖ'lerin kendilerine bildirilen bu iddiaların doğruluğunu araştırma yükümlülükleri ve imkânları bulunmasına rağmen böyle bir çalışma gerçekleştirmediklerini belirtmiştir. AİHM, basın yönünden de geçerli olan diğer ilkelerin uygulanmasına dair değerlendirmeleriyle birlikte ulusal mahkemelerin bu konudaki gerekçelerini de yeterli bulmuş ve somut olayda ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve diğerleri/Bosna Hersek,* §§ 110-114).

44. AİHM, haber kaynaklarının gizliliğinin basın özgürlüğünün temel şartlarından biri olduğunu belirtmiştir. Nitekim haber kaynaklarının gizliliğinin korunmaması, basının toplumu ilgilendiren meselelere dair bilgi kaynakları üzerinde caydırıcı etki yaratabilir. Bu durumda basının "*bekçi köpeği*" görevini yerine getirmesi ile topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama fonksiyonu olumsuz etkilenebilir (*Goodwin v. Birleşik Krallık* [BD] , B. No: 17488/90, 27/3/1996, § 39). Bu nedenle AİHM, toplum yararı yönünden daha ağır basan bir ihtiyaç olduğu gösterilemedikçe haber kaynaklarının gizliliğinin korunmamasının Sözleşmenin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. maddesine aykırı olacağını belirtmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

45. Mahkemenin 27/2/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

46. Başvurucu; kesin olmayan bilgilere, sahte ve üretilmiş kanıtlara dayanılarak kendisi ve TSK hakkında gerçek dışı haberler yapıldığını ileri sürmüştür. Başvurucuya göre büyük bir organizasyonun başlangıcı olan gazete haberleri aslında içinde başvurucunun da bulunduğu TSK muvazzaf ve emekli personeli için şayia çıkarmak, yargısız mahkûm etmek, kamuoyunu hazırlamak gibi hedefler taşımaktadır. Başvurucu, gerçek dışı ve asılsız suçlamaların doğruluğu kanıtlanmış gibi kaleme alındığını, gazetenin masumiyet karinesini ortadan kaldırma kastının bulunduğunu belirterek Anayasa'nın 14., 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması yasağının, masumiyet karinesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlallerin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasına ve tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

47. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini,

sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

48. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

49. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu bağlamda başvurucunun tüm iddiaları, Anayasa'nın 17. maddesinde öngörülen şeref ve itibar hakkı kapsamında incelenecektir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

50. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

i. Bireyin Şeref ve İtibarının Korunmasında Devletin Pozitif Yükümlülüğü

51. Bireyin kişisel şeref ve itibarı, Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan *manevi varlık* kapsamında yer almaktadır. Devletin bireyin manevi varlığının bir parçası olan kişisel şeref ve itibarına üçüncü kişilerin saldırılarını önlemek şeklinde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (*Adnan Oktar (3)*, B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32). Şeref ve itibara yönelik olarak basın ve yayın yolu ile yapılan saldırılara karşı bireyin korunmaması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası ihlal edilmiş olabilir (*Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 36; *İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 42).

ii. Demokratik Toplum Düzeninin Bir Gereği Olarak İfade ve Basın Özgürlüğü

52. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36). Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerlidir ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Bekir Coşkun*, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi, bunlara ilişkin bir kanaat oluşturması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner (2)*, § 63).

53. Haber kaynaklarının gizliliğinin korunması, basın özgürlüğünün en önemli unsurlarından biridir. Gazetecilerin haber kaynaklarını açıklamaya zorlandığı müdahaleler, basın özgürlüğü üzerinde ciddi bir caydırıcı etki yaratır. Bu nedenle bu nitelikteki bir

müdahalenin meşru kabul edilebilmesi, somut olayda korunan yararın basın özgürlüğü karşısında açıkça ağır bastığının gösterilmesi ve sıkı bir orantılılık denetimi yapılmasıyla mümkündür.

iii. Basının Ödev ve Sorumlulukları

54. Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri sınırsız bir ifade özgürlüğünü garanti etmemiştir. Anayasa'nın 12. maddesinin "*Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder*" biçimindeki ikinci fıkrası, kişilerin sahip oldukları temel hak ve hürriyetleri kullanırken ödev ve sorumluluklarına da gönderme yapmaktadır. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamalara uyma yükümlülüğü, ifade özgürlüğünün kullanımına yönelik basın için de geçerli olan bazı *görev ve sorumluluklar* getirmektedir (basının görev ve sorumluluklarına ilişkin olarak bkz. *Orhan Pala*, B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 46; *Erdem Gül ve Can Dündar* [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 89; *R.V.Y. A.Ş.*, B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 35; *Fatih Taş* [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 67; *Önder Balıkçı*, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 43).

55. Bu görev ve sorumluluklar *başkalarının şöhret ve haklarının* zarar görme ihtimalinin bulunduğu ve özellikle adı verilen bir şahsın itibarının söz konusu olduğu durumlarda özel önem arz eder (*Orhan Pala*, § 47).

56. Toplumsal görevini yerine getirebilmesi için basının özgür olması kadar sorumluluk bilinci ile hareket etmesi de şarttır. Basın özgürlüğünde belli ölçüde abartıya hatta tahrik yoluna başvurmak mümkün olsa da bu özgürlük aynı zamanda ilgililerin meslek ahlakına saygı göstererek doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket etmelerini de zorunlu kılmaktadır (*İlhan Cihaner (2)*, § 60; *Orhan Pala*, § 48; *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, § 42; *Kadir Sağdıç*, § 53).

57. Gerçekten de basın tarafından haber verme görevi esnasında kötü niyetli olarak gerçekler çarpıtılabilmekte; gerçeğe uygun bir beyana kamuoyunun gözünde yanlış bir imaj uyandırabilecek vurgular, değer yargıları, varsayımlar hatta imalar eşlik edebilmektedir. Dolayısıyla haber verme görevi zorunlu olarak ödev ve sorumluluklar ile basın kuruluşlarının kendiliğinden uymaları gereken sınırlar içermektedir. Bu durum özellikle basında yer alan söylemlerde isimleri zikredilen kişilerin ciddi şekilde itham edilmeleri hâllerinde geçerlidir (*İlhan Cihaner (2)*, § 61; *Orhan Pala*, § 48; *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, § 43; *Kadir Sağdıç*, § 54).

58. Olgusal isnatlar içeren ifadeler kapsamında basının gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak ve iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği belirlenirken ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenmelidir. Bu denetleme gazetecinin olgusal isnatlar konusunda yeterli bir kaynak gösterip göstermediğine, gösterilen kaynağa yayının yapıldığı zamanda ne dereceye kadar güvenebileceğine ve bu güvenle orantılı olarak kaynağın doğruluğunu teyit etmek açısından imkânları dâhilinde harekete geçip geçmediğine ilişkin bir değerlendirme içermelidir. Bu değerlendirmede olgusal isnadın konusu ve ifade ediliş biçimi de gözönüne alınır.

iv. Çatışan Haklar Arasında Dengeleme

59. Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruya benzer başvurularda, başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan şeref ve itibar hakkı ile şikâyet konusu haberi yapan kişilerin Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğü ve bu özgürlükle bağlantılı olarak Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmektedir (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 27; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 49; *İlhan Cihaner (2)*, § 49; *Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, §§ 56-58).

60. Bu, soyut bir değerlendirme değildir. Çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için mevcut olaya uygulanabilecek kriterlerden bazıları şu şekilde sayılabilir:

i. Yayında kamu yararı bulunup bulunmadığı, yayının genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı

ii. Toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı

iii. Haberin yayımlanma şartları

iv. Haberin konusu, kullanılan ifadelerin türü, içeriği, şekli ve sonuçları

v. Basın özgürlüğünün korumasından faydalanan kişilerin meslek ahlakına saygı gösterip göstermedikleri, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde, iyi niyetli olarak hareket edip etmedikleri

vi. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük derecesi ve önceki davranışları

vii. Kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı

61. Anayasa Mahkemesi başvurunun koşullarına göre bazıları yukarıda sayılan kriterlerin gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (*Nilgün Halloran*, § 44; *Ergün Poyraz (2)*, § 56; *Kadir Sağdıç*, §§ 58-66; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 66-73). Bunun için başvurucuya yönelik haberlerin -yayımlandığı bağlamdan kopartılmaksızın- olayın bütünselliği içinde değerlendirilmesi gerekir (*Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Balıkçı*, § 45). Başvurucunun kişisel itibarın korunmasını isteme hakkının gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile korunmaması Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

62. Başvuru konusu haberler, aralarında başvurucunun da bulunduğu TSK içindeki bir grup tarafından haber tarihinden yaklaşık yedi yıl kadar önce hazırlandığı iddia edilen bir darbe planına ilişkindir. Haberin yapıldığı tarihte çoğu hâlen muvazzaf olan bazı askerlerin geçmişte darbe planladığı iddiası, herhangi bir demokratik ülkede kamusal ilgi barındıran bir meseledir ve ülkenin demokratikleşmesi bağlamında yapılan, kamusal faydası son derece yüksek bir tartışmaya katkı sunar. Dolayısıyla başvuru konusu haberlerin basın özgürlüğü korumasından geniş bir ölçekte yararlanması gerektiği kabul edilmelidir.

63. Bununla birlikte başvurucu, hakkında yapılan haberlerin gerçeğe aykırı olması nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Şikâyet edilen ifadelerin tamamının olgusal isnat içerdiği görülmektedir. Dolayısıyla somut olayda basının gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği değerlendirilmelidir. Bu bağlamda anılan değerlendirme için gazetenin ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenecektir (bkz. § 58) .

64. Başvuru konusu haberlerde, TSK içindeki bir grup tarafından hazırlandığı iddia edilen darbe planının lideri ve baş sorumlusu olarak başvurucu gösterilmektedir. Nitekim darbe planını hazırlayan gruptan "*Çetin Doğan cuntası*" olarak bahsedilmekte, darbe planı altında başvurucunun imzasının bulunduğu iddia edilmektedir. Dolayısıyla başvuru konusu haberlerde; başvurucu ve onunla birlikte hareket ettiği söylenen çoğu üst düzey yüzlerce asker hakkında isnat edilen olgular, ceza mevzuatına göre yaptırım olarak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngörülen çok ciddi bir suçun işlendiğine ilişkindir.

65. Bunun yanında, şikâyet edilen haberlerin tamamında haber kaynağının doğruluğuna ilişkin olarak gazetenin hiçbir şüphesi bulunmadığı algısı yaratılmasını sağlayacak derecede kesin bir dil kullanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 12-18). Anayasa Mahkemesi daha önce birçok kararında basının ne şekilde haber yapacağını ve kullanacağı dili belirlemenin yargı mercilerinin görevi olmadığını vurgulamıştır (*İlhan Cihaner (2)*, § 59; *Nihat Özdemir* [GK], B. No: 2013/1997, 8/4/2015, § 48; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 52). Öte yandan başvuru konusu olayda olduğu gibi ileri sürdüğü olgusal isnatlarla ilgili olarak gazetecinin araştırma yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğinin değerlendirildiği durumlarda, olayın diğer koşullarıyla birlikte haberde kullanılan dilin de gözönüne alınması gerekir.

66. Başvuru konusu haberleri yapan gazeteci, başvuru konusu dava dilekçesine karşı verdiği cevap dilekçesinde haberlerin kaynağı olan belgelerin kendisine o dönemde orduda görevli olan bir subay tarafından verildiğini belirtmiştir. Haber kaynaklarının gizliliği ilkesi uyarınca somut olayda, gazetecinin ele geçirdiği belgelere ne dereceye kadar güvenebileceği hususunun değerlendirilmesinde gazeteciyi, belgeleri kendisine veren şahsın kimliğini açıklamaya zorlayacak bir şekilde denetleme yapmak mümkün değildir. Fakat haberinin kaynağını açıklayıp açıklamama konusunda serbesti sahibi olan gazetecinin tercihini açıklamamaktan yana kullanması hâlinde ileri sürdüğü olgusal isnatların doğruluğunu araştırma konusundaki sorumluluğu ağırlaşır. Somut olayda ise gazeteci M.B.nin haberlerin kaynağı konusunda, ulusal mahkemeler tarafından haber kaynağına ne dereceye kadar güvenilebileceği değerlendirmesinde dikkate alınabilecek bir açıklama yapmadığı anlaşılmaktadır.

67. Bu bağlamda yukarıdaki değerlendirmeler birlikte dikkate alındığında (bkz. §§ 64-66) somut olayda gazetenin, ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğunu araştırma konusunda nispeten ağır bir yükümlülük altında bulunduğu kabul edilmelidir.

68. Haber kaynaklarının gizliliği ilkesi doğrultusunda somut olayda, gazetecinin ele geçirdiği belgelere ne dereceye kadar güvenebileceğinin değerlendirilmesinde belgeleri kendisine veren şahsın kimliği üzerinden bir denetleme yapılması mümkün değildir. Bu durumda anılan değerlendirme, söz konusu belgeler incelenerek yapılmalıdır.

69. Öte yandan *taraflarca hazırlama ilkesi*nin geçerli olduğu hukuk yargılamalarında mahkemeler, davanın taraflarınca ileri sürülen delillerle bağlıdır. Dolayısıyla gazetecilerin topluma iyi niyetle, doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluklarını yerine getirip getirmediği değerlendirmesinin hukuk mahkemelerince yapılmasının istendiği durumlarda -ceza yargılamasından farklı olarak- delillendirme davanın taraflarınca yapılmalıdır.

70. Somut olayda ise başvurucu, haberlerin konusuna dayanak teşkil ettiği iddia edilen belgelerin hiçbirinde imzasının bulunmadığını ileri sürmüş; ayrıca başvuru konusu haberlerin kaynağı olduğu iddia edilen dijital belgelerin sahteliğine ilişkin birçok delil sunmuştur. Başvurucu ayrıca, gazetenin cevap dilekçesinde iddia edilenden farklı olarak gazeteci M.B.nin Savcılığa teslim ettiği dönemde belgeleri kendisine veren kişiyi tanımadığını söylediğini de ifade etmiştir (bkz. §§ 21, 22).

71. Başvuru konusu haberlerin kaynağı olduğu iddia edilen belgelerin tamamının dijital deliller olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu belgeler arasında haberi yapan gazeteci tarafından iddia edildiği üzere başvurucunun imzasının olduğu bir belge bulunmadığı gibi ıslak ya da elektronik imzalı hiçbir belgenin de var olmadığı görülmektedir. Yine başvurucunun iddia ettiği gibi haberlerin dayanağı olarak gösterilen dijital belgelerin birçok zaman-mekân çelişkisi içermesi de dikkate alınarak bir kısmının sahte olduğu kesin olarak belirlenmiş, bir kısmının sahteliği konusunda ise şüphe oluştuğu belirtilmiştir (bkz. § 28). İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesince söz konusu belgeler incelenerek 31/3/2015 tarihinde yapılan bu değerlendirmeler, başvuru konusu tazminat davasına bakan derece mahkemelerince de davanın incelendiği tarihlerde yapılabilecek değerlendirmelerdir. Nitekim İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi anılan değerlendirmelerde bulunurken haberin yayımlandığı dönemden sonra meydana gelen gelişmeleri dikkate almamış, yalnızca haberlerin kaynağı olan söz konusu belgeleri inceleyerek bir sonuca ulaşmıştır. Dolayısıyla İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinin haberlerin kaynağı olan belgelerle ilgili ulaştığı bu sonuçlara, başvuru konusu davaya bakan derece mahkemelerinin de ilgili dönemde yalnızca söz konusu belgeleri inceleyerek ulaşmasının mümkün olduğu açıktır.

72. Bununla birlikte başvuru konusu davaya bakan ilk derece mahkemesi, haberlerin kaynağı olan belgelerin niteliği ve delil değerine ilişkin olarak başvurucu tarafından ileri sürülen hiçbir itirazı karşılamamış ve başvurucunun iddiaları ile ilgili hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır. İlk derece mahkemesi yalnızca haberler üzerine bir ceza soruşturması başlatılmasını da gözönüne alarak haberlerin görünür gerçeğe uygun olduğunu ifade etmiştir. Oysa haberlerin yayımlanmaya başladığı dönemde gazeteci M.B.nin birtakım belgeler ele geçirmesi ve bunları haber yapmış olması dışında bir görünür gerçeklik bulunmamaktadır. Nitekim başvurucu hakkındaki ceza soruşturması, başvuru konusu haberlerin yayımlanmasından sonra başlatılmıştır. Üstelik söz konusu belgelerin 2003 yılında planlandığı iddia edilen bir darbe hazırlığına ilişkin olduğu gözönüne alındığında haberin güncel değeri nedeniyle gazetecinin olgusal isnatlara ilişkin araştırma yükümlülüğünü ikinci plana atmasını mazur gösterebilecek bir durumun da bulunmadığı anlaşılmaktadır.

73. Bu kapsamda haberlerin kaynağı olan belgeler ve başvurucunun dava dilekçesinde söz konusu belgelere ilişkin olarak ileri sürdüğü hususlar birlikte incelendiğinde ilk derece mahkemesinin haberlerin yayımlandığı dönemde gazetenin topluma iyi niyetle, doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği konusunda yukarıda belirtilen şekilde (bkz. §§ 64-72) bir değerlendirme yapabilmesini sağlayacak ve bunu gerektirecek şartların oluştuğu sonucuna varılmıştır. Burada yargı mercilerinin gazetecinin sorumluluğunu yerine getirip getirmediği konusunda yeterli bir

değerlendirme yapıp yapmadıkları incelenirken yalnızca başvuru konusu haberlerin yayımlandığı dönemdeki şartların dikkate alındığı, bu aşamadan sonra ortaya çıkan gelişmelerin değerlendirmeye alınmadığı ve derece mahkemelerince alınmasının da beklenmediği bir kez daha vurgulanmalıdır.

74. Sonuç olarak ilk derece mahkemesinin başvuru konusu haberlerin görünür gerçeğe uygun olduğuna ilişkin gerekçesi, başvurucunun şeref ve itibar hakkı yönünden ilgili ve yeterli bir gerekçe olarak nitelendirilemez. Bu nedenle somut olayda devletin başvurucunun şeref ve itibar hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği değerlendirilmiştir.

75. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

> "*(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...*
>
> *(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.*"

77. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak kabul edilen ilkeler için bkz. *Mehmet Doğan* (GK), B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60.

78. Başvurucu, yeniden yargılama ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

79. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun açtığı tazminat davasının somut olayda gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak iyi niyetle, topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunun yerine getirilip getirilmediği konusunda bir değerlendirme yapılmaksızın reddedilmiş olması nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

80. Bu durumda şeref ve itibar hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir

örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (kapatılan Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

81. Diğer taraftan somut olay bağlamında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, ihlale yol açan yargılama sürecine muhatap olan başvurucunun bu sürede uğradığı bütün zararları gidermemektedir. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için şeref ve itibar hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle ve yeniden yargılama suretiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

82. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 2.475 TL vekâlet ücreti ile 206,10 TL harçtan oluşan toplam 2.681,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin şeref ve itibar hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2010/507, K.2012/290) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 8.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.681,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/2/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Zühtü ARSLAN	Burhan ÜSTÜN	Engin YILDIRIM

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Serruh KALELİ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Hasan Tahsin GÖKCAN	Üye Kadir ÖZKAYA
Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL	
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	